

Mooneyjeva zadeva pred legislaturu v Kaliforniji

Governer svari, da bo ravnal nasprotno, ako se bo pritiskalo nanj za pomiloščenje.

Sacramento, Cal. — Governer Young je govoril pri otvoritvi osem in štiridesetega zakonodajnega zborovanja v državi Kaliforniji. Ob tej priliki je preručil, v koliko se je poslužil svoje moči za pomiloščenje. Pomiloštil jih je devet, toda en sam kaznjene je zapustil kaznilnico. Popolnoma je pomiloštil samo dve osebi. Ena teh je bila kaznovana zaradi kriminalnega sindikalizma. To je bila bogata Anita Whitney. Ob času njegovega službovanja je bilo eksperimentalnih dvanajst oseb. Governer je priporočil parolni sistem. Pokazal je, da se je od 12,000 paroliranih oseb poboljšalo 10,000 v roku 36 let, odkar je ta zakon v veljavi.

Na to se je Young v svoji poslanici dotaknil Mooneyja in Billingsa. Izjavil je, da je prejel na stotine pism, ker je bila vprijetna obširna agitacija od strani Mooneyja in njegovih prijateljev. Menil je, da bo nadalje študiral obširne akte, ko bo imel malo več časa kot ga ima zdaj, ko mora posvečati svojo pažnjo legislaturi. Ponovil je zopet svoje svarilo v pismu na Paul Sharenberga, da bo vplivanje nanj učinkovalo ravno v nasprotni smeri. Naglašal je, da naj prvo pomiloščenje pride skozi odbor za paroliranje. To je glavna njegova točka v Mooneyjevi zadevi. Dejal je, da governer ni dolžan biti protinik. In dokler se ne odkrijejo novi fakti, naj governer nikar ne izpremeni pravoreka protinikov.

Legislaturi je bila predložena tudi predloga za penzije starih in obnemoglih delavcev, ki določa največ dolar na dan penzije za osebe, ki so prekoračile 70 let starosti in so živele najmanj petnajst let v državi. Ako bo predloga sprejeta, bo več ko šest tisoč potrebnih oseb prizadetih.

Predložena je predloga, da se opuste plačane okrožnice za inicijativno in referendum. Dasiravno je to predloga predložil progresiven zakonodajec, se smatra za napad na direktno zakonodajo.

Neka druga predloga odpravlja kriminalni sindikalizem, pogodb politga kučka in liste za ocrnoljenje delavcev. Predloženi sta dve predlogi za odpravo smrtnih kazni. Predloga, ki določa, da se plača delo kaznjencem; neka predloga pa določa, da se uvede preiskava v kaznilnicah v San Quintinu in Folsomu.

BOMBA V STANOVANJSKEM POSLOPJU.

Šest oseb ubitih.

Detroit, Mich., 18. jan. — Šest oseb je bilo danes zjutraj ubitih, ko je bila vržena bomba v neko stanovanjsko poslopje in je eksplozija razdejala trgovino v prvem nadstropju in del stavbe. Dva moška, katara sta na sumu, da sta vrgla bombo, sta bila najdena težko ranjena blizu poslopja.

Dve družini sta stanovali v drugem nadstropju in gasilci so med razvalinami dokes zjutraj iskali njih trupla. Eksplozija je tudi zanela ogenj v sosednjih poslopih.

Velika tatvina draguljev.
New York City, 18. jan. — Pet banditov je večerj vstopilo v eno najlepših zlatarskih trgovin na Park ave. in jo oropalo zlatnine in draguljev v vrednosti dve sto tisoč dolarjev. Banditje so se odpeljali v avtomobilu, ki jih je čakal pred poslopjem, in izginili brez sledu.

Mehiški bojoviti duhovni se podajajo

Osem duhovniških poveljnikov vstajskih čet se podalo Gilu pod obljubo amnestije.

Mexico City, 18. jan. — Mehiški katoliški duhovni, ki že dve leti vodijo krvavo vojno z vlado, odlagajo orožje. Kakor se javlja iz poluradnih krogov, bo vlada zajamčila bojovitim duhovnom popolno amnestijo, in ko vsi odlože orožje, se začne pogajanja za rešitev cerkvenega vprašanja.

Revolucionarni župnik Santa Ana, ki je dve leti nosil orožje na čelu klerikalnih tolp, je te dni kapituliral. Ta duhoven je organiziral celo vrsto vstajskih čet, jih zalagal z orožjem, strelivom, obleko in denarjem ter vodil krvave bitke s federalci v državah Jalisco, Colima, Michoacan, Durango in Guanajuato.

General Andrea Figueroa, poveljnik zveznih čet v Jalisco, poroča, da sta se podala še dva druga duhovna, katerih imeni nista objavljena.

Nadalje se je podalo še pet guerilskih duhovnov, odkar je bil izdan prvi amnestijski odlok proviziornega predsednika Gila in ko je Santa Ana obljubil, da pridobi vse ostale duhovne za kapitulacijo.

Zanimiv konflikt v oljnem trgu

Oba Rockefellerja v boju za kontrolo podružnic v Indiani, da strmooglavlja Stewarta.

New York City. — V oljnem trgu je izbruhnila osebna vojna. John D. Rockefeller ml. je nastopil proti Robertu W. Stewartu, predsedniku Standard Oil kompanije v Indiani, kateri je bil zapleten v znani tepotodromski petrolejski škandal. Rockefeller je že parkrat pozval Stewarta, naj resignira, ali ta se ne zmenja. Zdaj se bližajo volitve direktorjev oljne družbe (podružnice oljnega trga) v Indiani in Rockefeller je sklenil, da pokupi večino deležev v tej družbi in s tem dobi kontrolo nad pooblastili ter izvoli novega predsednika.

Stewart, ki se je postavil Rockefellerju po robu, pa na drugi strani tudi kupuje delnice v svrhu, da ostane kontrola v njegovih rokah. Tako se vrši interesantna bitka na borzi, ki je seveda povzročila umetno dvigovanje vrednosti delnic oljnega trga. Spekulantni pridno pomagajo na obeh straneh in kupujejo in prodajajo delnice, da je veselje.

V četrtek so poročali, da je stari Rockefeller, ki je že 89 let star, prišel na pomoč sinu in vrgel svoje milijone na bojišče, da zagotovi sinu kontrolo v Indiani.

Almee metala denar na desno in levo; sodnik dobil \$2,500.

Los Angeles, Cal. — Sodnik Carlos S. Hardy je obtožen, da je prejel "darilo" \$2500 od znane evangelistinje Almeee Simple McPherson za časa njene stiske, ko je bila pred nekaj leti obtožena, da je ogoljufala sodišče s pripovedko o njenem nasilnem odvajanju v Mehiko. Državni pravdnik Keyes je tudi obtožen, da je prejel veliko vsoto denarja, nakar je zavrgel obtožnico proti njej.

Mleko se teče po tleh.

Chicago. — Mlekarska vojna med farmarji v okolici in mlekarstvi družbami v mestu se nadaljuje. V četrtek so farmarske straže zakotile nadaljnje avarse s "kontrabandnim" mlekom in razile 3100 funtov mleka v sneg; v dveh dneh je bilo uničenih 7100 funtov mleka. Obe stranki vztrajata v boju.

AVIATSKI DELAVCI NISO DELEŽNI DOBIČKA

Mezde so nizke. Šele po večletni praksi se mezde izboljšajo.

New York, N. Y. — Aviatisti na industriji se hitro razvijajo, toda mezde aviatistov delavcev so nizke. Tako se glasi v poročilu Mednarodnega društva strojnikov o razvoju aviatistne industrije. V metropolitanskem okrožju so mezde najvišje. Pa še tukaj prirne strojniki navadno delati a 35 centi na uro. Ščasoma se mu mezde povisa na 75 centov na uro in po večletni praksi in če je izurjen delavec, prejme 91 centov na uro.

Od te mezde in natančnega dela je odvisna varnost aviatike in potnikov, ki se poslužijo modernega prometnega sredstva, da dosežejo na svoj cilj. Mezda je torej nižja, kot se navadno plačuje strojnikom v industriji.

V newyorški pokrajini, kjer se izdelujejo letala najboljše vrste, lahko upa le izredno dober delavec, da dobi delo.

Delavci, ki varijo posamezne dele v celoto, prejmejo po osmdeset centov na uro. Tota povprečno zaslužijo po 90 centov na uro. Najbolj izurjeni delavci te vrste prejmejo po \$1.10 na uro.

Delavci, ki sestavljajo letalo, prejmejo šestdeset centov na uro, ko prično delati v industriji. Povprečno zaslužijo po osmdeset centov na uro. Kleparski delavci prejmejo v začetku po 65 centov na uro, njih povprečni zaslužek je 80c na uro. Leni delavci prejmejo v začetku po 70 centov, njih povprečni zaslužek je pa 80 centov na uro. Neizurjeni delavci in težaki zaslužijo po 35 centov na uro. Delavke, ki so večinoma zaposlene na platnu za perotnice, pa zaslužijo po 45 centov na uro.

Poročilo se nanaša na pet tisoč delavcev v tej industriji. Največja kompanija je Atlantic Aircraft družba, ki izdeluje letala Fokkerja v ega sistema. Pri Wright Aeronautical korporaciji je zaposlenih 800 delavcev. Ta korporacija izdeluje motorje, ki so poznani po Whirlwind in Cyclone Motora. Kompanija ima svojo kompanijsko unijo in izdaja tudi svoj list.

Velike enote so tudi družbe Curtis, Vough in Fairchild. Unija je nepoznana rač v tovarnah, v katerih izdelujejo letala. Na stotine delavcev, ki so prišli iz Nemčije, so bili člani Zveze kovinskih delavcev.

Aviatisti naredijo tudi v Buffalu, Detroitu, Los Angelesu in Wichtu. V Buffalu se plačujejo najnižje mezde. Začetna mezda za strojnike je 40 centov na uro. V Denverju 50 centov.

V newyorški pokrajini zaslužijo aviatisti delavec \$1.080 na leto. Ako dela stalno skozi vse leto in je njegova mezda pet in sedemdeset centov na uro, tedaj zaslužijo \$1,800 na leto.

Vrednost letala je štirikrat večja, kot je bilo delavcem izplačano na mezdi. Material ne stane veliko in zategadelj je dobiček kompanij, ki se pečajo z izdelovanjem letal precej visok.

Sneg v Rimu.

Rim, 18. jan. — V Rimu je večerj padlo štiri palce snega in hud mraz je zavladal po vsej srednji in južni Italiji. Prebivalstvo zelo trpi, ker ni pripravljeno na zimo. Val mraza je dosegel celo Sicilijo in gorka klima v Palermu se je spremenila v ljuto zimo.

Zakonska sužnost.

Chicago. — Charles Ross je bil v četrtek obsojen, da mora prihodnjih šestdeset večerov prebiti doma pri svoji ženi. Zena je dala aretirati na obtožbo, da ga ni nikoli doma ob večerih.

Banditski poglavar novi afganski kralj

Bača Sakao, "vodonosec," se poslastil prestolu, ko so njegove vstajske čete osvojile Kabul. Amanullah pripravlja protiofenzivo.

London, 18. jan. — Najnovejša poročila se glase, da je armada verskih fanatikov osvojila Kabul in njihov vodja Bača Sakao je prišilil novega kralja Inajatullaha, Amanullahovega brata, da se je odpovedal prestolu, nakar se je Sakao oklical kraljem s imenom Habibullah Kan. Novi vladar je obljubil Inajatullahu, da mu zajamči varno pot iz mesta. Afghanistan ima še tretjega kralja v enem tednu.

Bača Sakao — ime znači "vodonosilec" — je bivši roparski poglavar, ki se je dolga leta klatil a svojimi tolpmi po hribih. Zadnje mesce se je pridružil verskim fanatikom in ker je dober bojovnik, je kmalu postal vodja rebelne armade. Ime "Habibullah," ki si ga je dal, pomeni "Allahov (božji) dragec."

O usodi Inajatullaha ni nič znanega. Neka vest se glasi, da vse kraljeve čete se še niso pdale in boji se nadaljujejo v izoliranih krajih v bližini Kabula.

Iz Delhija poročajo, da se je Amanullah nastanil v Kandaharju, kjer mu je vojaška posadka naklonjena. Tam bo skušal organizirati novo armado v svrhu protiofenzive za reokupacijo Kabula in dežele.

Svoboda govora ni za protifašiste

Župan mobiliziral policijo proti protifašistom.

Pittston, Pa. — Protifašisti so napravili dvakrat polkusi obdržavati protestni shod proti navzočnosti Italo Balba v Ameriki, o katerem gre glasa, da je načelnik Mussolinijeve morilake tolpe. Toda župan Gillespie in mestna policija sta preprečila obojake. Protifašistovski alijanca je najela državno vojašnico za obdržavanje protestnega shoda. Ko so hoteli vstopiti v dvorano Carlo Tresca, urednik italijanskega lista "Il Martello," Guid Serio od Protifašistovske alijance in Toni Minerich od nove rudarske organizacije, jim je bil vstop zabranjen.

Odšli so v spremetvijo več sto delavcev na bližnje prazno stavbišče, a tu jih je pregnala policija. Županova avtoritativna zapoved je shod preprečila. Odočili je, da rudarske unije zborujejo le enkrat v mesecu. Policijski stražniki so bili poslani v vse dvorane in rudarji so bili potlačeni ven iz svojih lastnih dvoran.

Potres v Venezueli; 25 mrtvih.

Caracas, Venezuela, 18. jan. — Potres je večerj zjutraj demoral mesto Cumano, 250 milj od tukaj ob reki Manzanares. Kolikor je dozdaj znano, je bilo 25 oseb ubitih in mnogo ranjenih.

Jugoslovanska straža ubila tri Bolgare.

Sofija, 18. jan. — Sofijski list "Zora" poroča, da je jugoslovanska obmejna straža v Radomiru ustrelila tri Bolgare, ki so hoteli prekorati mejo.

Neureča na železnici; štirje ubiti.

Philadelphia, Pa., 18. jan. — Štirje železničarji so bili večerj ubiti, več drugih oseb pa je bilo ranjenih, ko sta tovorni in potniški vlak trčila skupaj v bližini Aberdeena, Md. Gosta meglja je bila vzrok kolizije.

Fritz Kreisler, svetovno znani violonist, je bil na potniškem vlaku na poti v Washington. Ko se je pripetila kolizija, je Kreisler padel na tla, toda dobil je le male praske.

DETAJLI O BELISTIJALNEM LINČANJU ZAMORCA

Veleporota se izgovarja, da ne more izalediti sločincev.

New York, N. Y. — Emanuel McCallum, zamorski rokodelce, ki ga je linčala belopoltna drhal, ni bil zamorec, ki ga je lakala krvavejšna, strahopetna in brutalna belopoltna drhal. To je jedro veleporote. Drhal se je smotila. Tako poroča veleporota, ki je zaslišala dva in štirideset prič, ki so bile priče tega strašnega hudodelstva in dodaja, da ne more dobiti dokazov, kdo so bili kriminalci, ki so izvršili ta ostuden zločin.

Novinarski poročevalci, ki so bili priča linčanja Charlesa Shepherd, ki se je zgodilo nekaj dni po linčanju McCalluma, pripovedujejo strašne vesti o linčanju. Pravili, da so silili rjovenje štev pol milje proč. Videli so oženj, okoli katerega se je zbralo 2,500 adiatistnih in zverskih belopoltnikov, ko so se bližali s avtom strašnemu pozorišču.

Kriki so bili podobni rjovenju panterja in so šli skozi kosti in mozek. Paljenje žrtve je bilo neka najbolj strašnega, pravi T. E. D. Welty, poročevalec lista "Memphis Press Scimitar." Žrtev je bila priklenjena k grmadi hlodov in počasi paljena in pečena pri živem telesu.

Sempatje je kdo stopil naprej in vrgel malo gasolina v ogenj. Paljenje je trajalo eno uro. Žrtev je bila živa in je rjovala skoro štirideset minut.

Ogenj je počasi lezel naprej do zamorca. Njegova leva noga se je upognila, ko je plamen obel njegov členek. Nekdo je stopil naprej in vrgel nanj gazolin, rekoč: "To zopet izravna tvojo nogo."

Ogenj je počasi širil njegovo nogo. Zamorec izredno fizično lep človek se je kljub temu usedel in je pljunil mnogim drhalčtem v obraz, rekoč: "Vi belopoltni pankerti."

V tem trenutku je stopil naprej belopoltnik in odrezal zamorca ušesa. Kaaneje se je z njimi bahal na gazolinški postaji v Drewu, Miss.

Sežiganje se je vršilo ob lahkem dežju. Večkrat je bilo zaradi tega treba polit grmado z gasolinom, da ni ugasnila. V trenutku, ko je zamorec nehaj kričati, je umrl. Drhal se je vrgla naprej, da si vzame spomine na to divjaško početje. Pobrali so člene verige, a katero je bil priklenjen k grmadi in njegove razgane kosti. Nekateri so pobrali celo obžgane koščke mesa. Drugo jutro je bila tam samo sežgana glava in život Charley Shepherd, okoli pa pepel in ogorki.

Uredniški komentar v dnevniku "Memphis Press Scimitar" je bil zelo ubožen, akoravno je bil njegov poročevalec priča tega strašnega hudodelstva.

Človek normalne pameti se vpraša, ako so belopoltniki v južnih državah sploh ljudje vprilo takih hudodelstev in če so javni uradniki izvoljeni samo zaradi tega, da ščitijo take a človeško kožo povlečene zverl.

Al Smith bančni direktor.

New York City. — Al Smith je bankir. Bivši governer in predsedniški kandidat je bil v četrtek izvoljen direktorjem County Trust kompanije v New Yorku.

Zdravil se s žganjem in umrl.

Memphis, Tenn. — William C. Coleman je zbolel na influenco. Mlalec, da ga butlegarsko žganje ozdravi, je popil požirek in čez tri ure je bil mrtev. V žganju je bil leeni alkohol.

Schwab bolan na influenco.

New York City. — Charles M. Schwab, jeklarski car, je zbolel na influenco.

Stalin ponovno stri opozelijo levčarjev

Nove disciplinarne kazni v Moskvi; Buharin izgubil uredništvo "Pravde."

Moskva, 18. jan. — Po osmih dneh ljute debate na zborovanju centralnega odbora ruske komunistične stranke je Stalinov politburo spet zmagal a svojim programom in opozicija levčarjev je bila ponovno porazena. Stalin je pravzaprav zmagal za ceno kompromisa, ker je moral nekoliko popustiti, toda udarec za levčarje je veliko večji.

Okrog deset sovjetskih uradnikov je bilo discipliniranih. Nikolaj Buharin mora začasnopustiti uredništvo "Pravde," centralnega glasila komunistične stranke. Odslej bo glavni urednik le po imenu, dočim bo imel glavno besedo pri listu Stalinov priata. Pomočni finančni komisar Prumkin je bil tudi "upokojen." Ugljanov in Kotov, prvi in drugi tajnik moskovskega odbora stranke, sta morala resignirati in prestavljena sta v drugo, manj važno službo.

Stalin je bil v manjšini v centralnem odboru v zadnjem juliju, toda zadnje mesce si je pridobil večino in takoj je nastopil s ofenzivo potom politburoja, ki narekuje vladno politiko in smernice stranki.

Sovjetski proces od-kriti nevednost mase

Delavci ne vedo, kdo je bil Lenin; ne poznajo razlike med delavcem in privatnim podjetnikom.

Moskva, 18. jan. — Skupina steklarskih delavcev v Minaku, ki se zagovarjajo pred sodiščem radi napada na neko šidovko, je presenetila komisarje valed njihove gorostane nevednosti glede sovjetskih vrednot.

Eden izmed obtožencev je bil vprašan, če ve, kdo je bil Lenin. Njegov odgovor je bil: "Ne vem. Ko sem bil v rdeči armadi, sem siljal, da je bil Lenin delavski vodja."

Drugo vprašanje: "Kdo uživa v Rusiji več pravice, delavec ali privatni podjetnik?"

Odgovor: "Ni nobene razlike."

Tretje vprašanje: "Kaj je delavska unija?"

Odgovor: "To je prostor, kjer plačujemo mesečne prispevke."

Sodna obravnava v Minaku je prvi večji poskus sovjetskih oblasti, da satro val antisemitizma, ki se spet razširja po Rusiji.

ČIKASKA DELAVSKA BANKA PLAČA 6-ODSTOTNO DIVIDENDO.

Devetdeset odstotkov delnic la-stuje unija krojaških delavcev.

Chicago, Ill. — Amalgamated Trust & Savings banka je naznanila 6-odstotno dividendo za leto 1928. Okoli devetdeset odstotkov delnic laslujejo delavska organizacija Amalgamated Clothing Workers in njeni člani.

Clarence Darrow in Leo Wolman sta bila izvoljena v ravnateljski odbor mesto dveh članov, ki sta podala ostavko.

Stroji kot odposodi farmarski depresiji.

Urbana, Ill. — Agrikulturna depresija se bo odpravila edino s uvedenjem strojev v večji meri kot se uporabljajo sedaj, je mnenje dr. J. E. Noursa, zveznega ekonomia v Institutu ekonomije v Washingtonu, D. C., ki je govoril na zborovanju Illinoiske farmske organizacije, ki se obdržava v avditoriju univerze. Nourse je tudi priporočal ustanovitev farmarskih združ, ki so prvi korak k rešitvi farmarskega problema.

S polja znanstva

NOVA ODKRITJA IN IZNAJDBE

Sto let organske kemije.

Romantični srednji vek je po leg nešteto drugih avanturistov rodil tudi alkimiste, ki so kanili delati zlato. Nekateri med njimi so se trudili vse življenje, ne da bi dosegli cilja svojih želja. Za njimi so prišli drugi in tako je šlo naprej skozi stoletja. Zlato niso napravili, a mesto tega so odkrili marsikaj drugega; po ločili so temelj današnjih kemij, ki se je v zadnjih desetletjih tako zelo razvila, da kot malokateri druga veda posega v vsakdanje življenje.

Spocetka je bila kemija samo neorganska, to se pravi, da se je bavila samo s snovmi, ki ne spadajo v področje žive prirode. Pozneje pa je posegala tudi v organsko življenje, v kraljestvo živih bitij. Baš lani je preteklo sto let, odkar je uspela prva organska sinteza. Nemški kemik Wöhler je tedaj s pomočjo kemičnih procesov prvokrat sestavil organsko snov.

Kaj je bilo prav za prav najpomembnejše na celnem odkritju? — Nedvomno to, da se je človek za nekaj časa otreseel pretiranega oboževanja prirode, da je izgrabil do nje ono spoštovanje, ki ga je čutil, dokler se mu ni odkrilo, da tudi človek lahko napravi marsikaj onega, o čemer so po starem naziranjem smatrali, da je nedosegljivo brez sodelovanja misterija, ki mu pravimo življenje.

Da je v seči ljudi in živali neka snov, ki ji pravimo karbamit, je bilo znano že l. 1799. To da nobenemu izmed takratnih kemikov ni padlo na um, da bi poskusil pridobivati to snov tudi izven živih organizmov. Šele Wöhler je ubral novo pot ter je živalsko in človeško telo namoistil z epruvetami kemije. Na prilično enostaven način mu je l. 1824 uspelo dobiti neko kemično snov v obliki belih kristalov, ki pa jo spocetka ni spoznal. Morala so preteči še štiri leta, preden je Wöhler po različnih kemičnih pretvorbah dognal, da beli kristali, ki so se tako dolgo upirali razkrinkanju, niso nič drugega, kot stari znanec karbamit. Tedaj je l. 1828 objavil poročilo o svojih poskusih in o pazovanjih, a pripombo, da je to pot njemu prvemu uspelo sestaviti organsko snov sintetičnim potom.

Wöhler pa je takrat prav za prav prevaral samega sebe, zakaj že štiri leta poprej je sintetično sestavil oksalno kislino. Ali se mu je zdelo sinteza organske snovi iz področja rastlinstva manj važna, kakor sestava snovi, ki izvirajo iz živalskega organizma, je težko presoditi. Vsekakor se Wöhler za sintezo oksalne kisline ni brigal in tudi nikoli ni doumel njenega pomena.

Zaradi tega po pravici smatramo leto 1828 za rojstno leto organske kemije. Zakaj, neka nova iznajdba, odkritje ali opazovanje, postane zgodovinski mejnik v razvoju neke vede šele tedaj, ko ji je človeški duh pridobil do dna in jo popolnoma oumel.

Nu, če je kdo mialil, da bo Wöhlerjevo odkritje na mah pokopalo stare nazore o življenju, se je temeljito prevaral. Še desetletja potem se kemiki niso mogli otresti vere v neko posebno "živiljsko silo", ki je bila po njihovem mnenju odločilna v nastajanju, razvijanju in propadanju organskih snovi. Šele nadaljni razvoj organske kemije ji je končno prišlil k temu. Triumfalni izsledki organske kemije so slednjič morali tudi največje dvomiljivce prepričati, da "duhovi in sile življenja" ne morejo igrati nobene vloge tam, kjer dobro premišljeni in povsem jasni poskusi učenjakov trgajo kopreno za kopreno z obilja prirode.

Izledki in odkritja nove znanosti so si tako naglo sledili drugi drugim, da je v nekaj letih človek znal proizvajati že mnoge dragocene snovi, ki mu jih je poprej dajala edino priroda. Cel vrsti industrij je to izspodbudilo, a mesto njih so kar preko noči vznikale nove. Ze za Karla Velikega je bila v Evropi zelo razširjena gojitve neke rastline, ki je dajala posebno barvilo. Organska kemija je to cvetočo industrijo docelo upropastila. Ni originalni domislek fraposo-

volj popolna. Med vojno je bil umetni kavčuk nenavadno dobrodošel surogat. Danes pa so prilike takšne, da je prirodni kavčuk cenejši od umetnega.

Mimo kavčuka je še polno drugih snovi, ki se že dajo pridobivati umetnim potom, ki so pa predrage, da bi moge tekmovali s prirodnimi. Citronine kisline pač ni moči proizvajati enostavno in ceneje, kot neposredno iz citroninega soka. Prav tako prepuščamo prirodi tudi pridelovanje vinskega kamna, da ne govorimo o naših živalih: maščobi, ogljikovodikih in beljakovinah. Res je uspelo maščobe sestaviti kemičnim potom in celo sintetični sladkor so baje že naredili v kemičnih laboratorijih. Tudi beljakovine nam za genjalnih poskusov Emila Fischerja niso več knjiga s sedmimi pečati. Ali neznatne množine teh dragocenih hranilnih sestavin, ki jih je uspelo napraviti v laboratorijskih epruvetah, so več tisočkrat dražje od onih, ki nam jih nudi priroda. Upanje, da bi kemikom kdaj uspelo proizvajati hranila ceneje, kakor nam jih dajejo živali in rastline, je za sedaj še zelo majhno.

Ce si tedaj, na podlagi opisanih dognanj predložimo razvoj organske kemije v teku enega stoletja, se nam nehoti valiti vprašanje, če nemara ne bo prišlo kmalu do nekega zastoja, do neke meje, preko katere se priroda več ne bo pustila posnemati. Se dolgo ne: zakaj človek znanstvenik se lotiva problemov z vedno bolj izdatnimi in finimi pripomočki, s čedalje ostrišjim razumom rešuje prirodne zagotetke, a že dobljene rezultate nenehoma poenostavlja.

Kar se tiče končnih ciljev organske kemije, bi dejali, da smo v marsičem ravno tako daleč kakor na primer v letanju po zraku. Letanje po zraku je prav za prav že rešen problem. Toda če primerjamo težko, okorna in ropotajoča letala z bresteznim gracioznim letom ptic, tedaj občutimo, da je tu vmes prepad. Prav tak prepad za rija tudi med zamotanimi, trušča polni mi napravami moderne kemijske tovarne in med snujočimi, največkrat mikroskopično majhnimi laboratoriji rastlin in živali. Tega prepada najbrže nikoli ne bo moči premostiti. S prirodo se človek pač lahko kosa, prekositi pa je ne more nikoli. (Z. in S.)

PAMET—SHRAMBA SPOMINOV

(Nadaljevanje s 2. strani.)

mirno, in že je bil roj nad njim. Čebele so se mu poslede po rokah, po kloku, po hlačah, toda gospod je stal mirno in se ni niti zgenil.

"Položaj je bil strašen," je pripovedoval pozneje. "Moral sem uveljaviti svojo voljo, da sem mogel poslušati to brenčanje. Še težje sem prenašal veter njihovih kril. Tistih deset minut se mi je zdelo tako dolgih kakor še nikoli v mojem življenju... Čez nekaj časa se je roj vzdignil ter odletel. Obvisel je na bližnjem drevesu. Oddahnil sem se. Bil sem rešen."

Ta moč je znal poiskati v shrambi svojih spominov staro šaro, ki je bila po toliko letih zopet za rabo in mu je rešila življenje.

Pokojni Mešer mi je hotel s to povestjo pokazati, da se moramo že v mladih letih učiti vrednih naukov in jih skrbno spraviti v shrambo svoje pameti. Prej ali slej, morda šele čez petdeset in več let, jih bomo gotovo izkoristili. Treba je samo, da se o pravih časih spomnimo nanje.

Ko je bil nekoč neki bistro glavec zaradi telesne poškodbe poklican pred sodišče za pričo, ga je državni pravdnik, ki je bil znan, da rad zastavlja vprašanja, ki priče in obtožena zmedejo, vprašal, naj pove, kako daleč je bil oddaljen od kraja, kjer se je zločin zgodil.

"8 metrov, 10 centimetrov!"

"Kako veste to tako natančno?"

"Zdelo se mi je, da me bo kak osei to vprašal, pa sem daljavo izmeril."

Ko je neki dami nekoč rekli, da so se svede zaradi vojne podražile, je vprašala: "Kaj, ali so se armade tudi pri luči vojvoda le?"

RAZNE VESTI

Blaznež ustrelil policijskega uradnika.

Philadelphia, Pa., 18. jan. — John W. Blackburn, policijski inspektor, je bil večeraj ustreljen, ko je hotel vdreti v hišo, v kateri se je zabarikadiriral W. Griffith Gribbell, ki je postal blazen radi mučne bolezni. Gribbell se je pred par dnevi vrnil na svoj dom iz nekega sanitarija. Njegova družina je poklicala policijo, da ga umiri, ker je Gribbell pričel razbijati pohištvo v stanovanju. Ko je došel policijski inspektor, je Gribbell oddal par streliv iz revolverja in ga ubil.

Premalo policajev v Chicagu.

Chicago. — Alderman William R. O'Toole je na seji mestnega sveta vložil resolucijo, da se zviša število policajev. Mesto ima sedaj okrog pet tisoč policajev, kar je po mnenju mnogih veliko premalo. Resolucija vsebuje načrt, ki določa, da se vsaki mesec od julija naprej zviša število policije za sto mož tako, da se bo policijska sila podvojila, ko se otvori svetovna razstava.

Banditje ustrelili dva trgovca.

Chicago. — Dva trgovca, sta bila v sredo ubita, ker sta se zoperstavila oboježenim banditom, ki so ju skušali oropati. Prva žrtev je bil Frank Nieman, šitni trgovec na 1416 Hastings st., druga pa Joseph Dorr, lastnik delikatesne trgovine na 1387 N. Clark st. Banditje so v obeh slučajih pobrali denar iz registra in pobegnili.

Moški zgorel.

Chicago, Ill. — Emil Karber, star 35 let, je v petek jutraj zgorel, ko je nastal ogenj v garaži, v kateri je spal. Preveč kurjena peč v garaži je zametila ogenj.

Morilec obojen na smrt.

Spokane, Wash. — Archie F. Much, ki je pred par meseci umoril svojo zaročenko Katherine Clark, je bil obojen na smrt na večalhi. Much je do zadnjega trdil, da je nedolžen.

Družinska tragedija.

Steubenville, O., 18. jan. — Vincenzo Giannomoro je večeraj ustrelil svojo mater, ženo in sinah in si nato še sebi pognal kroglo v glavo. Kaj je bil vzrok tragediji, ni znano.

Letalska nesreča.

Sullivan, Md. — Fred A. Broadwood, poštni letalec, se je v četrtek ubil, ko je padel z višine 500 čevljev na zemljo v bližini tega mesta.

Eksplozija ga ubila.

Rock Island, Ill., 18. jan. — James E. Simmons, uslužbenec gasolineke postaje, je bil večeraj ubit, ko je skušal s gorčo baklja otajati tank napolnjen z oljem in je nastala eksplozija.

DIANA

Luna mendax.

Bilo mi je kakšnih pet let, ko sem na svoje veliko začudenje zapazil, da mesec povsod za mano hodi. Kamor jaz, tja tudi on!

Pohvalil sem se prijatelju. "Tudi za menoj hodi!" pravi on.

Začela sva se pričati, za kom mesec hodi.

"Eh, da vidiš! Pojdiva po cesti, eden gori, drugi doli, pa bova videla, koga ima mesec rad."

Storila sva tako. Gledala sva v mesec in stopala v nasprotni smeri.

"Ali gre za teboj?"

"Gre, pa za teboj?"

"Tudi za menoj!"

Nisem se mogel prečuditi, kako more mesec hkrati za dvema iti.

Danes se temu več ne čudim. Saj poznam neko drugo Dianu, ki za tremi hodi, a vsak izmed njih misli, da je on edini—po leg gospoda soproga.

To mi je nocoj šinilo v glavo, ko sem domov grede zapazil, da je mesec rogat. Prev. I. P.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojem prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

RAZNO

Zensko delo in ljudsko zdravje.

Na občem zboru Nemške družbe za obrtno higieno je govoril prof. dr. Thiele o aktualnem predmetu: Noben človekov zakon ne more odpraviti naravnih zakonov. Vsakemu spolu gre njegovo, vsakemu spolu gre tudi delo. Delo šele napravi človeka za človeka. Zenske so že od davnih vekov sem vedno delale, in večkrat trdo delale. Služile so narodu, materinstvu in vzgoji otrok. Polna tragika ženskega dela se je pa šele pokazala, ko je postal vsled gospodarske dobe denarni zaslužek izven doma cilj dela. Racionalizacija dela vpreže tudi žensko v svoje delovne metode. Na Nemškem imamo preveč dveh milijonov žensk. Zenska je dospela v teku razvoja do zahteve po lastnem odlikovanju osebnosti. Število žensk, ki si samostojno služijo kruh, se je pomnožilo v Nemčiji v letih 1907 do 1925 za 20 odstotkov več kot prebivalstva. V republikah Šaški sta dve tretjini pod obrtnim nadzorstvom se nahajajoči delavci moški, ena tretjina so ženske.

Kako se izrazi ta sprememba v narodovem zdravju? Po statistiki berlinske bolniške blagajne so številke obolevnosti pri ženskah za 22. odst. višje kot pri moških. Srednja doba bolezni je pri ženskah akoraj trikrat tako dolga, kot pri moških. Zlasti neugodne so razmere v tekstilni industriji. Tudi ženski zdravniki potrjujejo vse to. Število slučajev obolevnosti je pri ženskah, ki so zaposlene v pridobitnem življenju, petkrat do osemkrat tako visoko kot pri onih ženskah, ki jim ni treba za življenje delati. Med boleznimi je zlasti veliko spolnih bolezni.

Z roko v roki a temi znaki je padlo tudi ocenjevanje življenjske dobe pri ženskah. Stirideset odstotkov vseh žensk, ki so v pridobitnem življenju, je poročenih. Vse velike telesne in duševne obremenitve žene in matere v domačem gospodinjstvu, v vzgoji otrok in v pehanju za denarnim zaslužkom se število rojstev zmanjša v nevtrni izmeri. Tudi rastoče število porok tega ne more spremeniti in popraviti. Če trpijo matere, trpijo otroci! Zato obratno-higieniko žensk vprašanje ni samo vprašanje dobronamernosti zase. Vprašanje obrtnega ženskega dela moramo tako rešiti, da nam žena in narod ostaneta. To naj bo naš prvi cilj.

Banane. Ameriška raziskovanja v laboratoriju za fiziološko kemijo na newyorški univerzi se pečajo v prvi vrsti z vitaminsko vsebino banane. Če kuhamo banano z lupino, je to zadostno varstvo proti razdejanju vitaminov; le-ti so sredstvo proti skorbutu. Banana je med najvažnejšimi profilaktičnimi sredstvi proti skorbutu. Poročajo o slučaju skorbuta pri otroku, ki so ga ozdravili z dijetlo, obstoječo izključno le iz banan in mleka. Dojenček je bil star osem mesecev. Dijeta je obstajala iz 540 gramov mleka in 200 gramov zrelih surovih banan. Na štiri ure so dali dojenčku 120 gramov mešanice. — Kar se tiče hranilne vrednosti, imajo banane v sadju in zelenjavi posebno stališče: bogate so na ogljikovih hidratih. Predstavljajo močno hranilno sredstvo. Banane je lahko zrele; polzrele moraš skuhati, da ne povzročijo motenj prebave. Zrele ali kuhane banane more vsakdo prenesti, odrasli, otroci, bolniki. V obliki banan uživamo brez motenj prebave lahko veliko večje množine sladkorja kot v obliki čistega sladkorja.

Na arkadnem dvorišču dunajske univerze, kjer stoji številni spomeniki učenjakov in profesorjev (med temi Slovencev: slavisti Miklošiča in fizika Stefanova) so odkrili spomenik prof. medicine dr. Edm. Neusserju, rodom Poljaku.

30.000 otrok je bilo letos na počitniških kolonijah mesta Dunaja. — Velika dobrota za revne otroke je, da se jim omogoči prijetno bivanje za časa počitnic, kjer se okrepejo a tudi spoznajo tuje kraje.

Šaw in ženske družbe. Tajnica nekega angleškega ženskega društva je bila pisala Bernardu Shawu pismo, v katerem ga je prosila, naj podari društvu en izvod svoje knjige: "The Intelligent Woman's Guide to Socialism", ker društvo nima denarja za nabavo knjižnice. Shaw je pranje odločno odbil, češ, da društvo, ki ne premore 15 šillingov za zaslužno knjigo, ni vredno, da živi; drugo pa je to, da se podarjene knjige nikoli ne čita. — Tajnica je a Shawovim pisom takoj oddala k nekemu knjigarstvu, mu prodala Shawov rokopis za 15 šillingov in a tem izkupičkom kupila Shawovo knjigo. Shawovo pismo je pa takoj našlo drugega kupeca; kupil ga je newyorški knjigar Gabriel Wells za 5 funtov šterlingov in izjavil, da se nobenega avtograma ni tako z veseljem plačal.

Zadnja ura verouka pred božičnimi počitnicami. Katehet razlaga študentom pomen božičnih praznikov. Na koncu jim želi vselej praznike a temile besedami:

"No, zdaj pa lepo zbogom, vselej praznike, po novem letu se bomo pa zopet videli. Želim, da bi bili v novem letu pazljivši, zlasti pa pametnejši!"

Študent soglasno:

"Tudi mi vam želimo enako, gospod profesor!"

V ZADNJIH ŠESTIH LETIH JE CUNARD LINIJA PREPELJALA VEČ POTNIKOV KOT KATERAKOLI DRUGA DRUŽBA

Cunard Linije družba pripoveduje, da so oni prepeljali v leto 1928 nad en četr milijona potnikov; i. e. 275,174 potnikov in da so v zadnjih šestih letih prepeljali več potnikov preko Atlantika kot katerakoli druga posamezna ali pa skupina družb.

Mr. H. P. Borer, glavni potniški ravnatelj Cunard Poročne družbe, komentira ta veliki uspehi njihove družbe v letu 1928 in pravi: "Mi smatramo, da je to ogromno število postalo nekaj navadnega in to zato, ker je postrežba na naših parnikih nenadkriljiva in da je hrana na naših parnikih sprejeta z najboljšim zadovoljstvom od potnikov. Naša navadna postrežba je dosegljiva za vsako denarno mošnjo in vsak potnik, bodisi prvega kabinskega, drugega razreda, turistično tretjega razreda kabine, ali tretjega razreda potniki, so nam vsi enako dobro došli na naših parnikih. Mi vedno skušamo ustreči našim potnikom, da se počutijo kot doma na naših parnikih in ljudstvo, ki potuje, je temu hvaležno, temu dokaz je, da se poslužijo v vedno večjem številu potovanja na naših parnikih in a tem, da kupijo vozni listek za na naših parnikih. — (Adv.)

MOŠKE SOLZE

Pa dodaj pop i digno kreit. — zaklopiš pokrov nad škrinjom, u škrinjo zabije klince dvrat, — i srce mi prolisla klinom. — Senca.

Umrla mu je žena. Pustila mu je troje majhnih otrok. — Iz hiše neso krato.

Zenske jokajo. Moš stojijo med njimi trd kakor pečina v morju. Šramota je, če se moški joka!

Sestleina hčerka drži v naročju najmlajše dete.

Krsto odnašajo. Dete isteza za krsto ročice in se joka: "Mama, mama!"

Pogledal sem moža. Lice mu je blede in nepremično kakor mramor. Po licu mu kapljejo debele solze...

Jokaj, prijatelj, jokaj! Takšne solze niso šramota.

Mati: "Ali si že zopet raztrgala obleko? Kaj vendar misliš, odkod naj zopet vzamem novo?"

Hčerka: "Le vesela bodi, mamica, da nisem dvojčica, potem bi morala skrbeti kar za dve obleki."

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (Dec. 31-28) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovno jo ravnosano, da vam lista ne utavimo. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, kar ni v plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vlad napakega nalova, plašite nam dopolnico in avedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 a za pol leta po \$3.00. Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.50 za eto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero a leto \$7.50, pol leta \$3.75, za Jane \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta 4.50, za vse leto po \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za ročnino.

Mladinski List stane za celo eto \$1.20.

Naročnice lahko tudi nami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2687 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Janko Telban:

Sanje gospoda Poklukarja

Gospod Poklukar stisne roko vratarju potem se pa napoti k letalu. Ostro je začel rezati propeler zrak mladega jutra, letalo se je dvignilo in zastava centrale ženske republike je veselo plapolala v zraku.

Po ulicah Verone se je začel prebujati promet in tisoč belih robocev je mahalno drzemu letalu v slovo. Letalo je obkrožilo mesto, ter se podalo proti zapadu v smeri Milana. Lahna megla ob Adiji tam spodaj se kmalu razprši in pod nami se odpre cvetoča lombardska ravnina. Bele ceste in vinogradi se vrste, tam pihla črna hlapin, ter s črnim dimom kvirni čisti zrak mladega jutra. Proti solnčnemu zahodu se pokopijo tam v ozadju močeni avcarski snežniki in tam azurno oko "Gardsko jezero", najlepše v Italiji. Zeleni oljkovi gozdovi polotoka "Sermione" šumljajo, močeni grad Scaligerov pripoveduje povesti iz sanj davno minulih dni in male hišice ribičev pripete po robovih se ožive v mladem jutru, ob bregu pa pluskajo jezera večno lepo pesem. Mogočno brazdo reže parobrod saj ima dolgo pot pred sabo. Jezero je 52 km dolgo in 17 km široko.

Teško se gospod Poklukar loči od krasnega pogleda. Mora

naprej, želeja ga po minuli noči in tam doli je toliko vode, da ne priče, da bi jo spil celo življenje. Na obzoru vstaja mesto Milan, ki leži sredi lombardske ravnine. Iz velikih tovarniških dimnikov se kadi in po ulicah drsi promet. Veliko cvetoče mesto zakriva nebroj zgodovinskih spomenikov, krije v svojih zidovih nebroj razkošja in bogastva, pa tudi veliko siromaštva in bede. Letalo obleti mesto ter se polagoma spusti na streho milankega doma, na najlepšo marmornato cerkev sveta. Naš junak ne ljubi nižav a vendar mu je brido pri srcu, ko se spomni pregovora "Kdor se ponižuje bo povišan", toda v Italiji je vedno bolje na strehi, kakor na tleh.

Ko je letalo srečno pristalo, se spomni gospod Poklukar, da že štirinajst dni ni nič jedel, iz posekanega papirja izvleče surovo maslo in na mesto kave si pogreje telo z ljutomercanom. Ker pa nikjer na svetu tako, kakor v Italiji, domačini ne nadlegujejo tuja, se tudi pri našem Odiseju oglasi kmalu "cicerone", ki ga v zame v službo.

"Daneš, gospod tujec, zajutkuješ med samimi svetniki." "Med svetnicami bi raje." "Tudi one so vmes. Le pogledajte, tam je Sv. Barbara in Sv. Neža." Na vseh teh 136 stolpih je več svetnikov, kakor v kalendru.

"Vi slišite, mogoče je tudi moj vmes, rad bi se mu priporočil."

"Kako vam je ime?"

"Milutin."

"Tega pa ne bo."

"Ali so ga pozabili?"

"Ne, ampak mož je bil pravoslavne vere, pa ga naši pobožni možje niso hoteli postaviti na katoliški božji hram."

"Kje so neki dobili toliko marmorja?"

"Vidite, to krasno stavbo so začeli zidati l. 1386 pod vojvodo Ivanom Galeazzo Vinscontijem, kateri je daroval svoj bogati kamenolom belega marmorja v ta namen."

"Večnaja mu pamjat."

"Kaj pravite, da ni bil pameten 'caro mio', o mož je imel glavo na pravem koncu in zato je tudi njegovo ime vsekano doli v kapeli."

"Pa kje sem že nehal. A tako, on je podaril kamenolom na gori Gandoglia, iz katerega se sedaj dobivajo marmor, namreč cerkev se sedaj ni popolnoma gotova, dasi so jo zidali skoraj pet stoletij. Celo poslopje in tudi streha je iz najfinjšega belega marmorja. Ne ene opake ali kosček lesa ne najdete nikjer."

Cerkev je zidana v obliki latinskega križa, ter ima pet ladij, v katere vodi pet vhodov. Celo dolžina znaša 158 metrov in je najdaljša božja dvorana na svetu, v kateri ima prostora 40.000 ljudi."

"Velikanski strop nosi 52 mogočnih stebrov vsaki 2 in pol m v premeru. Visoko gori je

glavna kupola, v kateri je 60 svetnikov."

Vseh kipov ima cerkev sedaj 3052, manjka jih pa še nad 1000."

"Saj vendar ni toliko svetnikov?"

"Ne govorite neumnosti. Saj nisem rekel, da so sami svetniki. Vmes so tudi svetnice, teh je največ, kakor veste je bilo vedno več žensk na svetu, kot moških in tudi umetniki so bolj ljubili nežno polt, kakor pa moško grubo kožo. Zato tudi tukaj prevladuje nežni spol."

"Potem imate tudi angjele. Tega mi ne pravite, da jih je malo, saj smo se v sv. pisnu učili, da jih je na legione. Od kar pa sta se sv. oče in 'duce' sporazumela, sv. Peter lahko mobilizira vse starejše letnike in teh je na milijone. Ne vem gospod iz katere dežele ste, oprostite, na visoko politiko se pa prav malo zastopite."

"Slišite, moj ded je bil župan v Kravji dolini in velik diplomat." "Cicerone" se je globoko priklonil in vedno z večjim spoštovanjem zri na našega deželana. "Ne zamerite, 'signor conte', toda, kje sva ostala?"

"Ja, niso samo živa bitja vtelesena v mramor. Tu imate tudi cvetlice, ptičke, leve. Samo skozi 366 zmajevih glav se odteka voda iz strehe."

"Končano."

"Ne se 'signor conte' imam še veliko povedati." "Oprostite gospod 'cicerone' jaz mislim, da je moj jutri končan."

"A tako."

"Pojdva sedaj na stolp, od tam imate krasen razgled."

"Tukaj po teh stopnicah, ki jih je od strehe do podnožja 150 in potem na stolp zopet 150 in skupaj do najvišjega..."

"Za božjo voljo nehalte že vendar, se raje peljem z aeroplanom."

"...do najvišjega razgleda na glavnem stolpu jih je ravno 494."

"In vi mislite, da bom jaz moje nežne nožice, ki sem jih umil v Benetkah v sami vodi sv. Marka, prestavljal tako visoko..."

"Greva počasi, saj se stopnice vzdigujejo tako polagoma, da niti opaziti ne boste in že bodeva na vrhu. Pojdva."

"Naj bô, praded, za pokoro, za tvoje davne grehe. Saj je zapisano: 'Za grehe starišev, bom kaznoval potomce v devetem rodu.'"

"No vidite, prekoračila sva že 80 stopnic in niti ne veva, da sva kaj hodila. Toda gospod 'conte' pokrite se vendar, preprih vam lahko škoduje."

"Kadar grem na božjo pot, grem vedno odkrit, kakor je pri nas na Kranjskem navada. In če ni 494 stopnic že božja pot, naj me vrag vzame. Človek ali nimate nobene verske kulture?"

"Nisem hotel žaliti vašega verskega čustva 'signor conte'."

"To je prva pametna beseda, ki jo slišim iz vaših ust."

"Tako na vrhu smo."

"Krasno."

"Vidite tam spodaj največji trg, to je stolni trg in centrala električne železnice. Na desni je galerija kralja Viktorja Emanuela, v kateri je na stotine bogatih trgovin in šetalnice milanke inteligence."

"Potem se grem tudi jaz tja izprehajati."

"Tam je kolodvor, kjer je tudi sprejemnica za kralja."

"Ker sva že pri kralju pokazite mi prosim, trg 'Giulio Cesare', kjer je bil na njega izvršen najnovejši atentat."

"Vidite tam pri vhodu v prostore letnega sejma pri tisti hiši, ki ima vaa pobita okna. Za deset minut se je šlo."

"Skoda."

"Kaj?"

"Da se je razletel stebel, pa bi imela Italija zopet spomenik neznanke historične vrednosti."

"Nesreča nikoli ne počiva."

"Mesto je zelo lepo."

"Saj je že staro od leta 396. pred Kristusom. Prej se je imenovalo 'Mediolanum', katerega so zgradili divji Insubri. L. 222. pr. Kr. je prišlo v last Rimljanov in v 3. in 4. stoletju so imeli rimski cesarji večkrat tukaj svoj sedež. L. 569. so ga zasedli Longobardi in l. 774. je prišlo pod železo Karola Velikega. Pozneje je prišlo od kronanja Otomana I. v rimsko nemško cesarsko oblast. Med bojem cesarja in papeža pa se je zjediniilo plemstvo in meščan-

stvo, ter ustanovilo prvo ljudovlado (republiko), ki ji je podvrgla vsa bližnja sovražna mesta. Tem to ni bilo prav, pa so poklicala nemškega cesarja Friderika Barbarosa na pomoč, ki je Milanco l. 1162 premagal, ter razen cerkve vse mesto razdejal. L. 1167 so mesto znova sezidali in mirna doba razvoja je trajala 100 let. Od l. 1311., ko je prišla na vladno mogočno rodbino Viscontijev, je mesto pridobilo na krasu in bogastvu in Ivan Galeazzo Visconti, vojvoda milanški je začel zidati krasno stavbo, na katerem stolpu sedaj stojiva."

(Dalje prihodnjik)

Zobozdravnik (sobaric): Milana, pošljite mi vendar pacienta, ki sedi v čakalnici."

Sobarica: "Saj vendar ne čaka na Vas, gospod doktor, marveč hodi le čitat nadaljevanje romana v našem časopisu."

"Mamica, ali smem igrati namlega dečka, ki je prišel k nam na obisk?" — "Gotovo, da smeš, Janko." — "Mamica, mislim, da bi mali deček rad kolačev."

"Torej, mali, zališali boš kot priča. Tvoj oče je obdolžen, da je ukradel črnega petelina. On pa taji. Zda nam pa ti povej, kaj veš o tem."

"Ali je bil petelin črn, ne vem, ker ga je mati spekla brez perja."

V manjšem mestu so namerali zgraditi krematorij. Na seji so bila mnenja jako različna. Končno je izjavil eden izmed svetovalcev: "Niti ališati nečem o takih novotarijah. Jaz hočem biti pokopan tako, kakor sem že od mladosti vajen."

Janezek: "Moja mama je dobila otroka."

Gospod: "Dečka ali dekletce?"

Janezek: "Ne vem. Najbrže je deklica, ker so jo pudrali."

Nekdo je za svojega prijatelja napisal listek in mu ga obesil na vrata. "Do devetih bom v kavarni 'Emona'. Ako prideš pozno in bi bilo temno, da ne boš videl čitati, potrkaj pri sosednjih vratih, da ti prinese luč."

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in članicam se tem potom naznanja da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, imena in naslove odstojateljev in izobčenih članov naznaniti upravnistvu Prosveta da se lahko točno vredi imena za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošiljate glavnemu tajniku ostane tam v arhivu in jih upravnistvo ne dobi. Torej je zelo važno, vselej pošljete na nalašč pripravljene listine vse na ve upravnistvu Prosveta po bej. Pri vsaki spremembi naziva upravnistvu Prosveta po bej. Pri vsaki spremembi naziva naj se vselej omeni stari novi naslov. Upravnistvo uljne apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo. — Pri Godina, upravitelj.

Ali želite snati pravilno pisati čitati slovensko? Naroči si "Slovensko-angelsko slovnico", katero je dal in ima na prodaj Književnica S. N. P. J.

Materie in očetje!

Glejte, da novo leto date vašim otrokom pravi pričetek. Kakste jih dali v šolo, tako tudi hranite in vlagajte zanje in nauč jih naj tudi sami hranijo, ker šola in hranitev gre sporedno in enako važni in potrebni. Denar ima čarovniško moč in kdor nima, zaostaja v materialnem napredku.

Vsi znaki kažejo, da bode prihodnje leto dobro. Izkoristite to prihranite čimnajveč morete, ker čas hitro beži, z zadovoljstvom se bodete spominjala časa ko ste pričeli. Hraniti je lahko, tre je samo pričeti in potem to postane navada.

Začnite tudi Vi—začnite sedaj—pri največji slovanski banki Ameriki, katere že nad 45 let služi našim ljudem.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 Blue Island Ave. Chicago,

Največja slovanska banka v Ameriki

Znižana cena knjig Književne Matice S. N. P. J.

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo niski ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENC—ta knjiga obsega 632 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o zgodovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednote. Knjiga vredna \$5.00—sedaj\$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA—izvrstna poučna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnili, vredna \$2.00—sedaj50c

ZAKON BIOGENEZJE—ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50—sedaj50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU—povest iz življenja ameriških frančiškanov in doživljaj rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50—sedaj50c

ZAJEDALCI—povest in slika akritnega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75—sedaj50c

JIMMIE HIGGINS—zanimiva in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00—sedaj50c

"HERZENICA"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mekho vesna, stane samo10c

"INFORMATOR"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo10c

Ta znižana cena je veljavna od 1. novembra 1923 pa do 1. aprila 1923.

Održite ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priročeno vam pošiljam svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

Knjige pošljite na naslov:

Ime..... Naslov.....

Mesto..... Država.....

Priročeno vam pošiljem tudi naročnino za list Prosveta svoto \$.....

Člani S. N. P. J. plačajo za celo leto \$4.80, za pol leta \$2.40 in ne člani pa \$6.00 evroina \$3.00 za naročnino. (To velja izvenah Chicago, Cicero in inozemske države.)

Naročila za knjige in za naročnino lahko pošljete denar v registriranem pisnu, money order, ali poštne znamke na naslov Prosveta.

Jack London:

MORSKI VRAG

(Is angleščine prevajl I. M.)

Kakršne so razmere na aprednjem delu ladje in v kuhinji, tako je tudi zadaj na tej pravcati pekleni ladi. Ljudje se divje bore za svoje življene. Lovci pričakujejo vsak hip streljanja med Dimacem in Hendersonom; stari spor med njima se ni zacelil; Wolf Larsen pa zatrjuje, da gotovo ubije onega, ki ostane pri tem streljanju živ, če pride od tega. Odkrito jim izjavlja, da stališče, ki ga zavzema pri tem, ne temelji na nikakršni moralni osnovi; da se lovec zaradi njega lahko pobija med seboj in pojedo povrhu, ako ne bi bila stvar taka, da jih potrebuje žive za lov. Ako se v svojih sporih toliko časa brzdajo, da mine lbov, jim obljublja uprav kraljeve karneval; potem lahko poravnajo vse, kar imajo med seboj, in oni, ki ostanejo živi, lahko pomečejo pobite v morje; tudi si izmislijo kakršnekolj zgodbe hočejo, da pozneje na suhem pojasnijo, kako so pogrešani našli smrt na morju. Po mojih mislih so celo lovec osupli spričo njegove hladnokrvnosti. Dasi so mogoče zlobni ljudje, imajo vsekakor strah pred njim.

Tom Mugridge je v svoji paznosti do mene podoben staremu psu; jaz pa se ga na skrivaj bojim. Ima pogum strahu — čudna lastnost, ki jo sedaj dobro poznam sam pri sebi — in vsak čas lahko obvlada to bojazen ter mi vzame življenje. Moje koleho je mnogo boljše, dasi me včasih dalj časa silno boli; tudi omtrellost polagoma izginja iz roke, ki mi jo je bil Wolf Larsen stisnil. Drugače pa se izborno počutim in tudi čutim, da se. Moje mišice postajajo trše in se večajo. Dian s prsti pa nudi kaj bomo sliko. Polne so mozoljev in žuljev; imam zanohtnice, nohti so zlomljeni in prebledeli, žilvo meso pod njimi pa je videti, kot bi bilo go-bavo. Dobil sem tudi ture, brčkone od hrane, kajti dotle takih reči sploh nikdar nisem poznal.

Pred nekoliko večeri mi je bilo prav v zabavo, ko sem videl Wolfa Larsena, da je prebiral sveto pismo; po brezuspešnem iskanju začetkom vojnje so pozneje našli knjigo v kovčku umrlega prvega mornarja. Ugibal sem, kaj je Wolf Larsen mogel povzeti iz njega. Nato mi je na glas bral iz eklesiasta (knjige stare zaveze, ki jo je bojša spisal Salomon). Ko sem ga slišal brati, mi je bilo, kakor da mi je izražal svoje misli, in njegov debeli glas, ki se je otočno razlegal po kabini, me je zamikal in prevzel. Dasi je mož mogoče neizobražen, vseeno ve, kako treba izraziti pomen pisane besede. Se danes ga slišim in ga bom vedno slišal, ko je s tresočim otožnim glasom bral:

"Nabral sem si tudi zlata in srebra in posebnih zakladov kraljev in dežel; dobil sem si peve in pevke in radosti človeških sinov, kot godbeno orodje in to vsake vrste."

"Tako sem sem bil velik in se povečal bolj kot val, ki so bili pred menoj v Jeruzalemu; tudi moja mladost se mi je zopet vrnila."

"Tedaj sem se ozri na avsa dela, ki so jih izvršile moje roke, in na delo, ki sem ga bil delal, in glej, vse je bila nečimurnost in mučenje duha, in ni bilo dobička pod solncem."

"Vse stvari pridejo enako nad vse; en dogodek je za pravičnega in krivičnega; dobrega in čistega in nečistega, za onega, ki žrtvuje, in onega, ki ne žrtvuje, za onega, ki je dober, tako tudi njega ki je grešnik, in onega, ki proklinja, in njega ki se boji kletvice."

"Zlo je med vsemi stvarmi, ki se store pod solncem, da je en dogodek za vse; da, tudi aree človeških sinov je polno zla, in blaznost je v njihovih areh, dokler žive, in potem odidejo med mrtve."

"Za onega, ki je združen z vsemi živimi, je upanje, kajti živ pes je boljši od mrtvega leva."

"Kajti živi vedo, da bodo umrli, ampak mrtvi ne vedo nič, tudi nimajo nobenega plačila, zakaj spomin nanje je pozabljen."

"Tudi njihova ljubezen, njihovo sovraštvo, njihova zavist je poginila, tudi nimajo nobenega dela pri ničemur, kar se zgodi pod solncem."

"Evo, tu imaš, Klado," je dejal, zapri knjigo ob prstu in se ozri proti meni. "Pridigar, ki je bil kralj nad Izraelom v Jeruzalemu, je mislil kot mislim jaz. Ti mu praviš pesimist. Mar ni tale pesimizem tukaj nad vse črnogled."

"Vse je nečimurnost in mučenje duha," "ni dobička pod solncem," "en dogodek je za vse," za bedake in pametne, čiste in nečiste, grešnike in svetnike, in ta dogodek je smrt, nekaj zlega, kakor pravi. Zakaj Pridigar je ljubil življenje in ni hotel umreti, ko pravi: "Zakaj živ pes je boljši kot mrtve lev." Nečimurnosti in mučenju je dajal prednost pred tihoto in nepremičnostjo groba. Jaz tudi. Laziti je svinjako, ampak ne lažiti, biti kot skala in gruda, o tem se gnusi razmišljati. Gnusno je življenju, ki je v meni, vsaj je njegovo bistvo gibanje, moč gibanja, in zavest moči gibanja. Življenje samo je nezadovoljstvo, toda zreti naprej proti smrti je še večje nezadovoljstvo."

"Se hujši ste kot Omar," sem dejal. (Rubiyat je slovita pesnitev perzijskega pesnika in zvezdoslovca Omarja Khayyama. Angleški prevod E. Fitzgeralda spada med klasična dela angleške književnosti.) "Ta je po običajnem boju mladosti vsaj postal zadovoljen in je ustvaril iz svojega materializma nekaj radostnega."

"Kdo pa je bil Omar?" je vprašal Wolf Larsen in jaz tisti da nisem imel nobenega dela, niti prihodnji niti tretji.

Pri svojem neurejenem čitanju ni bil nameril na to pesnitev Rubiyata. Sedaj, ko sem mu je nekoliko povedal na pamet, mu je bilo, kakor da bi bil našel velik zaklad. Spominjal sem se je mogoče kakli dve tretjini kitic s štirimi stihli, vsebino ostalih pa se mi je posredilo podati brez težave. Cele ure sva se razgovarjala o posameznih stihlih; spoznal sem, da je našel v njih neko tarnajoče kesanje, nek upor, ki ga jaz sam za nič na svetu nisem mogel najti. Morebiti sem bil govoril z nekim radostnim zanosom, kakor je meni lasten; njegov spomin je bil jako dober; še ob drugem ponavljanju, včasih tudi že ob prvem predavanju je znal kitico na pamet; ponavljal sem iste stihe in jih navdahnili z nemirnim in strastnim uporom, ki je bil skoraj prepričevalen.

Zanimalo me je, katero kitico bo najbolj vzljubil, in nisem bil presenečen, ko je izbral ono, ki se je porodila iz trenutne dražljivosti in popolno v nasprotju s Perzijskevo dopadljivo filozofijo in prijaznim zakonikom življenja:

"Kaj bres vprašanja je tjejak odhitel Odkod? In brez vprašanja je K am odhitel od tod! Mora vtopiti spomin na to predrznost!" Oj, mnogo ča tega prepovedanega vina.

"Imetnitno!" je vzkliknil Wolf Larsen. "Imetnitno! To je glavno. Predrznost! Boljše besede ne bi bil mogel rabiti!"

"V naravi življenja ni, da bi bilo drugače. Kadar življenje zazna, da mora nehati živeti, se vedno upre. Ne more si pomagati. Pridigar je spoznal, da je življenje in delo življenja zgolj nečimurnost in uničenje, slo; ampak smrt, konce zmožnosti človeka, da je nečimurn in mučen, mu je bil še večje zlo. Od poglavlja do poglavlja se skrbi tisti dogodek, ki pride nad vse enako. Tako tudi Omarja, tako mene, tako tebe, celo tebe, saj si se uprl, ko je kuhar zate brusil nož. Strah te je bilo umreti, življenje, ki je v tebi, ki se sestavlja, ki je večje od tebe, ni hotelo umreti."

(Dalje prihodnjik)